

Aspiracje edukacyjno-zawodowe studentów

Słowa kluczowe: studenci, aspiracje, poziom aspiracji, typy aspiracji, plany studentów

Key words: students, aspirations, aspiration level, aspiration types, student plans

Wstęp

Aspiracje to wszelkiego rodzaju pragnienia i dążenia jednostki, zgodne z jej zainteresowaniami, mające wpływ na jej światopogląd oraz zachowania. Odgrywają ogromną rolę w procesie kształcenia i rozwoju zawodowego młodych ludzi. W przypadku absolwentów studiów wyższych wysoką pozycję wśród priorytetów zajmuje znalezienie stałej i dobrze płatnej pracy. Aspiracje ulegają zmianom w sytuacji ciągłych zmian współczesnego rynku pracy. Celem opracowania jest przedstawienie wyników przeprowadzonej diagnozy aspiracji edukacyjno-zawodowych studentów I i II stopnia studiów.

Pojęcie aspiracji w literaturze

Aspiracje są czynnikiem bardzo silnie determinującym zachowania ludzi. Mają duży wpływ na bliższe i dalsze zamierzenia, pragnienia, a także pobudzają jednostkę do realizacji planów życiowych. Są jednym z ważniejszych motywów ludzkiego działania, kierują procesem uczenia się jednostki oraz jej działalnością twórczą. Ponadto wpływają na podejmowanie działań innowacyjnych zmierzających do przekształcania i doskonalenia samego siebie oraz swego środowiska. Na ujawnianie i formułowanie aspiracji wpływa wiele czynników, również takich, których jednostki nie są świadome¹. W ujęciu Zbigniewa Skornego, aspiracje to „życzenia, pragnienia, zamierzenia dotyczące wyników działania oraz osiągniętych w przyszłości stanów związanych z wykonaniem określonego zadania lub osiągnięciem jakiegoś celu”². Podobnie aspiracje ujmuje Tadeusz Nowacki pisząc, że są to ambicje i plany oraz dążenia do osiągnięcia celów³.

¹ M. Jalinik, *Motyw wyboru szkoły i zawodu*, „Edukacja i dialog” 1993, nr 9.

² Z. Skorny, *Aspiracje*, [w:] W. Pomykało (red.), *Encyklopedia pedagogiczna*, Fundacja „Innowacja”, Warszawa 1993, s. 30.

³ T. Nowacki, *Leksykon pedagogiki pracy*, Wyd. ITeE– PIB, Radom 2004, s. 17.

Problematykę aspiracji analizują badacze z różnych dyscyplin. Funkcjonują one w wielu ujęciach ze względu na ich wieloznaczeniowość i złożoność⁴. Łączą się z wieloma dziedzinami wiedzy oraz doświadczeniami ludzi⁵. Niejednoznaczność rozumienia i interpretowania terminu aspiracje wiąże się między innymi z różnorodnością teoretycznych i metodologicznych podejść przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, a także ze zróżnicowaniem problemów rozstrzyganych za pomocą tego pojęcia⁶. Aspiracje to jeden z komponentów osobowości człowieka, który budzi zainteresowanie psychologów, socjologów oraz pedagogów.

W psychologii aspiracje definiowane są głównie jako pragnienie osiągnięcia czegoś znacznego, dążenie do jakiegoś znacznego celu. Poziom aspiracji psychologicznych jest to wynik działalności (przewidywany przez jednostkę) w warunkach, gdy realizacja podjętego zadania ma zaspokoić istotne potrzeby człowieka lub też przybliżyć go do istotnych celów dających satysfakcję. Zdobywanie nowych wartości, konsumpcji, władzy czy wiedzy pozwala zredukować istniejące rozbieżności między aspiracjami a dotychczasowym stanem rzeczy, co daje jednostce satysfakcję i kończy proces poszukiwań⁷. W psychologii aspiracje określane są jako fragment szerszego zjawiska motywacji. Postrzega się je jako cechy psychiki ujmowane w kategoriach trwałych współczynników dotyczących pragnień. Są one w tym przypadku traktowane jako pragnienia lub dążenia o określonym natężeniu, związane z zaspokojeniem pewnej potrzeby i skierowane na konkretny cel⁸.

W ujęciu socjologicznym aspiracje to ogół pragnień i dążeń, które dotyczą osobistej przyszłości jednostki. Charakterystycznym parametrem socjologicznego pojmowania aspiracji jest koncentracja na obiektach ludzkich pragnień – wartości, spraw czy rzeczy, stanowiących obiekt tych pragnień. Socjologowie przedstawiają również aspiracje jako kategorię potrzeb świadomych, odnoszących się do przedmiotów i wartości aktualnie posiadanych lub takich, które wymagają stałego odnawiania i są uznawane za godne pożądania⁹.

Z aspiracjami łączą się również życzenia i zamierzenia. W przypadku pierwszym refleksją obejmuje się, obok mniej lub bardziej realnych planów życiowych, marzenia

⁴ M. Mazur, *Aspiracje i wartości młodzieży w świetle badań własnych*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2015, nr 3, s. 55.

⁵ M. Szczepka-Pustkowska, *Aspiracje*, [w:] M. Śnieciński (red.), *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, Tom I, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2003, s. 195.

⁶ C. Plewka, *Aspiracje edukacyjno-zawodowe młodzieży gimnazjalnej. Szkic monograficzny ilustrowany relacjami własnych badań empirycznych*, Wyd. Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, s. 14.

⁷ J. Kozielecki, *Koncepcje psychologiczne człowieka*, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2000, s. 216.

⁸ M. Szczepka-Pustkowska, op. cit., s. 196.

⁹ P. Długosz, *Aspiracje życiowe młodzieży pogranicza*, Wyd. Impuls, Kraków 2011, s. 28.

czy cele „idealne”. W przypadku drugim psychologiczne rozważania o aspiracjach są bliskie zagadnieniom planów życiowych, którymi zajmują się np. socjologowie, a także niektórzy pedagodzy. Innym razem pojmowanie aspiracji bliższe jest pragnieniom czy „idealnym” rezultatom działań. Zazwyczaj mówiąc o aspiracjach, odwołujemy się do pragnień, dążeń, zamierzeń lub założonego wyniku działania¹⁰.

Pierwsze plany życiowe (aspiracje) człowieka pojawiają się wraz z jego dorastaniem oraz dojrzewaniem psychicznym i rozwijają się przez całe życie. Duży wpływ na ich pojawienie, jak również rozwój ma wychowanie w rodzinie¹¹. Ponadto ważne jest samo przygotowanie w uczelni, w tym realizacja praktyk zawodowych¹². Aspiracje mają wpływ na wybory życiowe i zawodowe jednostki. Do pogłębionej refleksji nad aspiracjami skłaniają przede wszystkim przemiany cywilizacyjne oraz tendencje edukacyjne. Aspiracje, jako ważny element w rozwoju osobowości człowieka, motyw aktywności ludzkiej, stadium w kształtowaniu się życiowego planu, jak i orientacji życiowej jednostki, wymagają ustawicznego rozpoznawania oraz uwzględniania w pracy dydaktyczno-wychowawczej na każdym szczeblu kształcenia¹³.

Poziom aspiracji w rozumieniu charakterystycznym dla osób próbujących uogólniać wiedzę o człowieku powinien informować o zależnościach między poziomem aspiracji psychologicznych a poziomem aspiracji socjologicznych, ponieważ aspiracje życiowe jako istotny element osobowości jednostki: „są dynamiczne, zmieniają swoją strukturę, narastają lub wygasają w stosunku do rozmaitych wartości społecznych, dynamicznie zmieniają się i kształtują wraz z rozwojem osobowości danej jednostki”¹⁴.

Przedstawione definicje wskazują na brak jednomyślności w rozumieniu pojęcia aspiracji. Jeśli chodzi o **pedagogiczne określenie pojęcia aspiracji**, to wydaje się, że stanowisko pedagogów uwzględnia zarazem aspekty psychologiczne, jak i socjologiczne w celu opracowania i kierowania aspiracjami społecznie funkcjonalnymi¹⁵. Natomiast dociekania badań pedagogicznych, podejmujących problema-

¹⁰ T. Lewowicki, *Aspiracje dzieci i młodzieży*, PWN, Warszawa 1987, s. 13-14.

¹¹ D. Kowalik, P. Sodel, *Wychowanie w rodzinie w kontekście aspiracji edukacyjno-zawodowych*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2015, nr 4, s. 90-97.

¹² J. Bojanowicz, *Praktyczne kształcenie studentów - założenia a rzeczywistość*, [w:] E. Flatow-Kaletka, N. Majchrzak (red.), *Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu*, Poznań 2016, s. 409-418.

¹³ W. Wróblewska, *Dynamika aspiracji edukacyjnych studentów*, „Ruch Pedagogiczny” 2004, nr 1-2, s. 48.

¹⁴ P. Długosz, op. cit., s. 28.

¹⁵ W. Sikorski, *Aspiracje. Studium psychologiczne i socjopedagogiczne*, Oficyna Wydawnicza PWSZ, Nysa 2005, s. 10.

tykę aspiracji, dotyczą zwykle wpływów procesu dydaktycznego i wychowawczego szkoły na kształtowanie i poziom aspiracji uczniów¹⁶.

Podsumowując powyższe rozważania można przyjąć, że aspiracje to pragnienia i marzenia jednostki, warunkowane wychowaniem i przeobrażeniami jej poglądów podczas kolejnych etapów życiowych. Są one zgodne z osiąganą pozycją w zhierarchizowanym społeczeństwie, jego standardami i wymogami oraz są wyznacznikiem celów, do których jednostka zmierza. Tak więc dalsza droga i rozwój życiowy jednostki uzależniony jest od czynników psychologicznych, socjologicznych i pedagogicznych.

Typologia i rodzaje aspiracji

Aspiracje pojawiają się i kształtują pod wpływem wielu czynników. Najczęściej badacze zwracają uwagę na determinanty osobowościowe, środowiskowe, pedagogiczne oraz przemiany społeczno-kulturowe. Pod wpływem licznych uwarunkowań aspiracje mogą ulegać zmianom¹⁷. Poszczególne jednostki lub grupy zmierzają do różnych celów, a ich pragnienia i dążenia dotyczą wielu obiektów. Dokonanie szczegółowej typologii tych obiektów, czy też dziedzin, w których przejawiają się aspiracje, jest bardzo trudne¹⁸. Literatura przedmiotu zawiera dużą niejednorodność klasyfikacyjną rodzajów aspiracji, uzależnionych od ich poziomu, przedziału czasowego, którego jednostka potrzebuje do ich realizacji oraz nastawienia do posiadanego potencjału¹⁹.

Poziom aspiracji to oczekiwany przez człowieka efekt podjętej czynności ukierunkowanej na zdobycie określonego celu i będący w koalicji ze stopniem jego trudności. W sytuacji zadaniowej, jeśli jednostka uzyskuje sukces, poziom aspiracji zazwyczaj podwyższa się i odwrotnie. W sytuacji niepowodzenia poziom aspiracji obniża się²⁰. Uwzględniając powyższe kryterium, aspiracje można podzielić na wysokie, przeciętne oraz niskie²¹.

Mając wzgląd na perspektywę czasową urzeczywistnienia celu działania lub dokonania podjętego zadania można wyróżnić aspiracje aktualistyczne (bliższe) – uwarunkowane sytuacyjnie pragnienia lub pomysły realizowane w niedalekiej przyszłości, i perspektywiczne (dalsze, przyszłościowe) – zamiary, pragnienia od-

¹⁶ M. Szczepska-Pustkowska, op. cit., s. 196.

¹⁷ W. Wróblewska, op. cit., s. 48.

¹⁸ T. Lewowicki, op. cit., s. 24-25.

¹⁹ W. Sikorski, op. cit., s. 17.

²⁰ Z. Skorny, op. cit., s. 32.

²¹ W. Sikorski, op. cit., s. 18.

noszące się do wyników przyszłego działania w toku edukacji, aktywności zawodowej, naukowej, kulturalnej, społecznej, sportowej, rekreacyjnej²².

Metamorfozy w aspiracjach jednostki mogą stać się cechą charakterystyczną dla przemian społecznych. Jan Kupczyk uważa, że „aspiracje zmieniają swoją strukturę, narastają lub wygasają w stosunku do rozmaitych wartości społecznych, dynamicznie się zmieniają i kształtują wraz z rozwojem osobowości danej jednostki. Osobowość społeczna jednostki wyrasta na podbudowie biologicznych i psychicznych, a także cech pochodzących z wpływu kultury i struktury zbiorowości, w której jednostka jest wychowana i w której uczestniczy”²³. „Zmiany aspiracji nazywane również dynamiką aspiracji następują więc pod wpływem czynników osobowościowych, środowiskowych i kulturowych. [...] Dynamikę aspiracji bada się określając aspiracje różnych grup ludzi w różnym czasie lub tej samej grupy osób w różnym czasie”²⁴.

Jeśli przyjmiemy cel idealny oraz cel zachowań jako kryterium podziału aspiracji, to możemy wyróżnić aspiracje życzeniowe – istniejące w świadomości jako model życzeń, marzeń, pragnień oraz działaniowe – to dążenia i zamiary, podejmowane konkretne działania dla osiągnięcia wyniku lub celu. Typologii aspiracji dokonuje się również w stosunku do „możliwości i potencjału ich realizacji” przez człowieka. Na tej podstawie wyróżnia się aspiracje adekwatne do swoich możliwości – realistyczne, pojawiające się tam, gdzie jednostka podejmuje działania adekwatne do posiadanych warunków ich realizacji. Uwzględniając powyższe kryterium możemy wyróżnić aspiracje nieadekwatne do posiadanych możliwości: zawyżone – planowane działanie przerasta posiadany przez jednostkę potencjał, czego wynikiem jest niepowodzenie oraz – zaniżone – występują tam, gdzie cele stawiane sobie przez jednostkę znajdują się znacznie poniżej jej zdolności, gdy jest w stanie wykonać zadania trudniejsze od podjętych²⁵.

Ze względu na powiązanie aspiracji ze świadomością można wyróżnić aspiracje uświadomione – odnoszące się do celów, które dana jednostka pożąda lub planuje podjąć i aspiracje latentne – nie są uświadamiane i z tego powodu nie można ich poznać pytając daną jednostkę o to, czego pragnie lub zamierza osiągnąć²⁶.

Jeśli uwzględnimy różnorodność treści, to mamy do czynienia między innymi z aspiracjami rekreacyjnymi (sposoby organizowania czasu wolnego), szkolnymi (głównie brane pod uwagę są wyniki uczenia się) czy też aspiracjami edukacyj-

²² Z. Skorny, op. cit., s. 30.

²³ J. Kupczyk, za W. Wróblewska, op. cit., s. 49.

²⁴ T. Lewowicki, op. cit., s. 44.

²⁵ Z. Skorny, op. cit., s. 30.

²⁶ W. Sikorski, op. cit., s. 18.

nymi. Te ostatnie odnoszą się do poziomu wykształcenia, który chce osiągnąć jednostka²⁷. Pełnią ważną rolę w rozwoju umysłowym młodzieży.

Z aspiracjami edukacyjnymi wiążą się aspiracje zawodowe. Określa się je jako dążenia w sferze wyboru zawodu, kształcenia zawodowego, a także jego doskonalenia²⁸. Wykształcenie daje szansę na osiągnięcie sukcesu życiowego i szczęścia, wiąże się z zarobkami i pozycją społeczną²⁹. Aspiracje takie można określić również mianem aspiracji uzyskania sukcesu w działaniu lub aspiracji efektywnego działania³⁰.

Należy jednak pamiętać, że: „poszczególne rodzaje aspiracji rzadko występują w swojej czystej formie – najczęściej krzyżują się one i łączą ze sobą, tworząc specyficzne dla każdej jednostki konfiguracje”³¹.

Według licznych badań na treść, poziom i cały proces kształtowania się aspiracji mają wpływ uwarunkowania:

- a) osobowościowe – indywidualne cechy osobowości człowieka, rozwój biologiczny, sprawność ruchowa,
- b) środowiskowe – środowisko terytorialne, lokalne, rodzinne,
- c) pedagogiczne – czynniki związane z cechami osobowymi nauczyciela, jego przygotowaniem zawodowym, metodami oraz stylem pracy dydaktycznej i wychowawczej, a także z modelem szkoły, programem nauczania, treściami kształcenia, życiem wewnętrznym klasy³².

Realizacja aspiracji i oczekiwań jednostki może być opóźniona lub zahamowana warunkowymi lub długotrwałymi rozbieżnościami między jej edukacją i umiejętnościami oraz wymaganiami na rynku pracy³³.

Zdolność człowieka do przystosowania i dostosowania do ciągłych zmian i wymagań stawianych przez różne czynniki osobiste i społeczne sprawia, że jednostka podejmuje wyzwania prowadzące do spełniania wyznaczonych przez nią celów.

²⁷ Z. Skorny, *Aspiracje młodzieży oraz kształtujące nimi prawidłowości*, Wyd. Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1980, s. 35.

²⁸ T. Nowacki, op. cit., s. 17.

²⁹ H. Porożyński, *Aspiracje edukacyjno-zawodowe młodzieży gimnazjalnej przed wejściem Polski do Unii Europejskiej*, „Edukacja” 2004, nr 4, s. 48.

³⁰ T. Kozik, D. Lukáčová, *Profesijné aspirácie študentov učiteľstva technickej výchovy*, [w:] Zborník *Modernizace vysokoškolskej výuky technických predmetů*, Wyd. Gaudeamus, Hradec Králové 2007, s. 76-81.

³¹ M. Szczepka-Pustkowska, op. cit., s. 199.

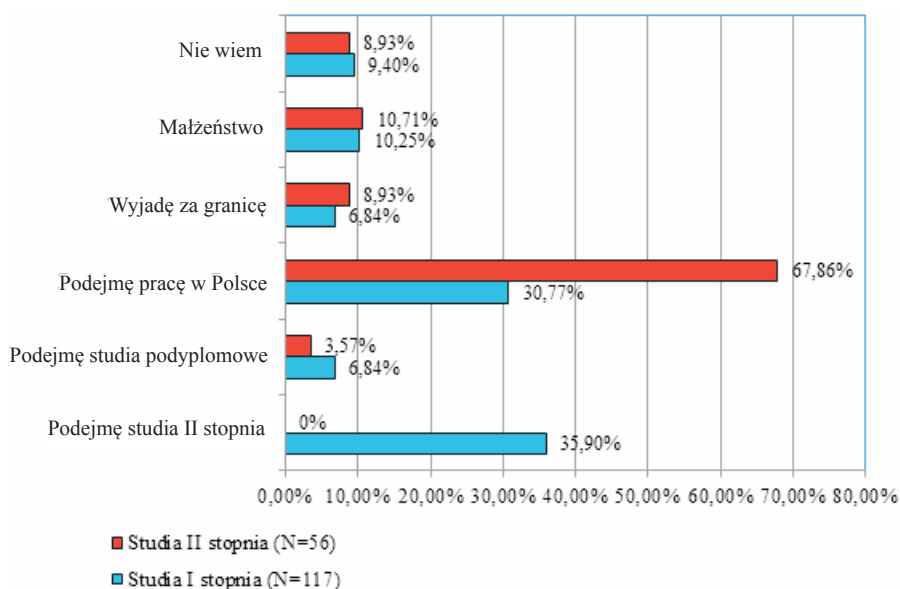
³² M. Bogaj, *Aspiracje edukacyjne*, [w:] M. Śnieciński (red.), *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, Tom I, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2003, s. 204.

³³ F. Ferrante, *Great expectations The unintended Consequences of educational choices*, „Alma Laurea Working Papers” 2004, nr 67, s. 4; J. Jarocka-Piesik, *Praca w systemie wartości studentów*, „Studia Pedagogiczne” 2012, nr LXXV, s. 249-259.

Aspiracje edukacyjno-zawodowe w opinii studentów

Aby znaleźć odpowiedź na pytania badawcze: Jakie aspiracje życiowe i edukacyjno-zawodowe mają studenci UTH w Radomiu? przeprowadzono badania ankietowe wśród studentów ostatnich lat I i II stopnia na kierunku pedagogika, praca socjalna, mechanika i transport na Uniwersytecie Technologiczno-Humanistycznym w Radomiu. W badaniach wzięło udział 173 studentów, w tym 104 studentki i 69 studentów w wieku od 19 do 37 lat.

Na wstępie zapytano studentów o ich plany po ukończeniu studiów. Uwzględniono przy tym poziom studiów (wykres 1).

Wykres 1. Plany studentów po zdobyciu dyplomu

Źródło: opracowanie własne.

Studenci II stopnia chcą podjąć pracę w Polsce. Takich studentów jest prawie 70%. Ponad 10% badanych ma plany związane z założeniem rodziny, a 9% myśli o wyjeździe za granicę. Taki sam procent nie posiada sprecyzowanych planów. Niewielki odsetek studentów II stopnia ma plany edukacyjne. Tylko 3,5% badanych planuje kontynuować naukę na studiach podyplomowych. Z kolei studenci I stopnia w większości myślą o kontynuowaniu studiów (36%) na studiach II stopnia. Niewiele mniej, bo około 30% badanych chciałoby podjąć pracę zarobkową. Plany edukacyjne mają również studenci, którzy chcieliby kontynuować naukę na studiach podyplomowych. Takich studentów jest około 7%. Wśród badanych są również osoby, które planują założenie rodziny. 10% studentów chce zawrzeć

związek małżeński. Studenci I stopnia planują również wyjazd za granicę. Takich studentów jest 7%. Niepokoić może grupa prawie 10% badanych studentów I stopnia, która nie wie, co będzie robić po zakończeniu nauki.

Podobne wypowiedzi uzyskała Joanna Łukasik³⁴ prowadząc badania dotyczące rozwoju osobistego studentów pedagogiki. Studenci I stopnia planują kontynuowanie studiów oraz pracę zawodową. Chcą się również dokształcać. Natomiast studenci II stopnia planują pracę, ale także chcą się rozwijać zawodowo i zdobywać dodatkowe kwalifikacje. Z kolei badania prowadzone przez Joannę Wierzejską³⁵ wskazują, że studenci kończący edukację pedagogiczną pragną przede wszystkim realizować swoją karierę na krajowym rynku pracy. Takich osób było 75%. Co czwarty badany zadeklarował pracę za granicą. Można zatem uznać, że wyniki przeprowadzonych badań, jak również opisane w literaturze korespondują ze sobą. Ciekawe badania dotyczące aspiracji edukacyjno-zawodowych młodzieży gimnazjalnej przeprowadził Czesław Plewka. Gimnazjaliści zamierzają docelowo uzyskać wykształcenie wyższe magisterskie, inżynierskie lub licencjackie. Planują również w przyszłości studia doktoranckie³⁶.

Można być umiarkowanie optymistycznym patrząc na to, jak wiele osób pragnie pracować w kraju, a przy tym myśli również o podnoszeniu własnych kwalifikacji. Niepokoić mogą jedynie wypowiedzi, tak jak wcześniej zostało napisane, osób niezdecydowanych, które nie wiedzą, co chcą robić w przyszłości. Chodzi o studentów I stopnia. Być może należy wprowadzić dodatkowe zajęcia dotyczące planowania kariery zawodowej?

Powyższe wyniki badań odnoszą się do sytuacji, w której absolwenci znajdują pracę. Co jednak, gdy tak się nie stanie? Dlatego też, badając aspiracje edukacyjno-zawodowe studentów, zadano im następujące pytanie: *Co zrobisz, gdy po zdobyciu dyplomu nie będziesz miał wymarzonej pracy?* Szczegółowe opinie zawiera tabela 1.

Z analizy tabeli wynika, że zmienna, jaką jest poziom studiów, wpływa w znaczący sposób na kształtowanie się poziomu aspiracji życiowych badanej młodzieży. Kształtuje ona wysokie aspiracje edukacyjno-zawodowe studentów I stopnia przez chęć udziału w odpowiednich kursach i szkoleniach zgodnie z wymaganiami pracodawców (30,8%), podjęcie specjalizujących studiów podyplomowych (9,4%), kontynuację nauki na innym kierunku (8,6%), a także kontynuację nauki na innej uczelni (6,0%). Podsumowując powyższe dane można

³⁴ J. Łukasik, *Rozwój osobisty studentów pedagogiki*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2016, nr 3, s. 124-129.

³⁵ J. Wierzejska, *Motywacja osiągnięć w karierze międzynarodowej przyszłych pedagogów a ich nadzieje na sukces*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2015, nr 3, s. 89-90.

³⁶ Cz. Plewka, op. cit., s. 210-211.

stwierdzić, że ponad połowa badanych ma plany edukacyjne. Niektórzy ze studentów zdecydowanie chcą podjąć pracę. Jeśli nie znajdą jej w kraju, to chcą wyemigrować w jej poszukiwaniu. 17% ankietowanych będzie szukać odpowiedniego zatrudnienia poza granicami kraju. Przeczekać ten trudny czas bez pracy, na utrzymaniu rodziców, planuje tylko 2,6% studentów oraz na utrzymaniu małżonka 6%. Prawie 20% studentów nie bierze pod uwagę takiej ewentualności. Żadna z badanych osób, zarówno studiujących na I, jak i II stopniu studiów, nie chce korzystać ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej oraz nie chce również podjąć działalności społecznej w wolontariacie.

Tabela 1. Plany studentów po zdobyciu dyplomu w przypadku braku pożądanej pracy

Plany studentów	I stopień (N=117) %	II stopień (N=56) %
Będę kontynuował naukę na innym kierunku	8,55	10,71
Będę kontynuował naukę na innej uczelni	5,98	5,36
Podejmę studia podyplomowe	9,40	10,71
Podejmę odpowiednie kursy i szkolenia wg wymagań pracodawców	30,77	23,21
Wyjadę za granicę, by tam szukać zatrudnienia	17,09	5,36
Podejmę działalność społeczną jako wolontariusz	0	0
Pozostanę na utrzymaniu rodziców do czasu znalezienia pracy	2,56	8,93
Pozostanę na utrzymaniu małżonka	5,98	5,36
Skorzystam ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej	0	0
Nie biorę pod uwagę takiej ewentualności	19,66	30,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Z kolei najwięcej studentów II stopnia (30,4%) jest przekonanych, że znajdzie wymarzoną pracę. Będąc studentami II stopnia studiów mają poczucie dobrego przygotowania do pracy zawodowej, a więc nie może ich spotkać sytuacja, w której nie będą mieli pracy. Znacząca liczba badanych (23,2%) jest gotowa podjąć naukę na kursach i zgodnie z wymaganiami pracodawców. Ponadto na kontynuację nauki na innym kierunku zdecydowałyby się ponad 10% studentów. Plany

edukacyjne ma około 6% badanych. Chcieliby studiować na innej uczelni oraz na studiach podyplomowych (10,7%). Niektórzy studenci II stopnia, w przypadku braku pracy, biorą pod uwagę możliwość pozostania na utrzymaniu rodziców (8,9%) oraz małżonka (5,4%).

Podobne wyniki badań odnoszące się do aspiracji studentów kierunku pedagogika otrzymała Agnieszka Roguska i Alicja Antas-Jaszczek. Studenci nie zamierzają kończyć kształcenia na etapie szkoły wyższej. Mają w planach podjęcie kursów doszkalających (54%), studiów podyplomowych (25%) i szkoleń (21%)³⁷.

Obrona przed bezrobociem i gotowość rozwoju bierze się stąd, iż studenci zdają sobie również sprawę z tego, że po zdobyciu dyplomu mogą pozostać bez pracy, podobnie jak inni młodzi, dobrze wykształceni. Zarówno większość badanych kobiet, jak i mężczyzn studiujących, na UTH w Radomiu wykazuje dużą znajomość potrzeb współczesnego rynku pracy. Studenci wiedzą, jak ważny jest rozwój zawodowy i doświadczenia wyniesione z różnych rodzajów wykonywanych zawodów, nawet niewspółmiernych do własnych aspiracji. Dlatego dla realizacji aspiracji zawodowych są gotowi do podjęcia (jak deklarują, w miarę możliwości finansowych) płatnych kursów i szkoleń, by zaistnieć na rynku pracy i zdobyć pracę.

Podsumowanie

Każdy człowiek ma plany i marzenia. Dla ludzi młodych są one szczególnie ważne, gdyż wyznaczają ich dalszą drogę edukacyjną i zawodową.

Jak wynika z przytoczonych wyników przeprowadzonych badań aspiracje studentów I stopnia związane są z kontynuowaniem nauki bądź podjęciem pracy tymczasowej. Natomiast wśród studentów II stopnia widoczna jest gotowość do wejścia na rynek pracy, a także pewność uzyskania zatrudnienia. Wykształcenie jest dla nich czynnikiem prowadzącym do realizacji planów życiowych i zawodowych. Uzyskane wyniki świadczą o potrzebie wprowadzenia dodatkowych zajęć pozwalających na lepsze planowanie przyszłości zarówno zawodowej, jak i edukacyjnej. Jest to szczególnie ważne dla osób niezdecydowanych, niepotrafiących zaplanować swojej kariery. Rozwiązaniem tej sytuacji mogą być również zajęcia podnoszące kompetencje studentów. Można je uzyskać uczestnicząc w projekcie realizowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego, Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Jedno z działań dotyczy kompetencji w szkolnictwie wyższym.

³⁷ A. Rogulska, A. Antas-Jaszczuk, *Aspiracje życiowe studentów kierunku pedagogika w Polsce, na Łotwie i Białorusi*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2017, nr 1, s. 62.

Bibliografia

- Bogaj M., *Aspiracje edukacyjne*, [w:] M. Śnieciński (red.), *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, Tom I, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2003.
- Bojanowicz J., *Praktyczne kształcenie studentów – założenia a rzeczywistość*, [w:] E. Flator-Kaleta, N. Majchrzak (red.), *Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu*, Poznań 2016.
- Długosz P., *Aspiracje życiowe młodzieży pogranicza*, Wyd. Impuls, Kraków 2011.
- Ferrante F., *Great expectations The unintended Consequences of educational choices*, „Alma Laurea Working Papers” 2004, nr 67.
- Jalinik M., *Motyw wyboru szkoły i zawodu*, „Edukacja i dialog” 1993, nr 9.
- Jarocka-Piesik J., *Praca w systemie wartości studentów*, „Studia Pedagogiczne” 2012, nr LXV.
- Kowalik D., Sodel P., *Wychowanie w rodzinie w kontekście aspiracji edukacyjno-zawodowych*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2015, nr 4.
- Kozielecki J., *Koncepcje psychologiczne człowieka*, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2000.
- Kozík T., Lukáčová D., *Profesijné aspirácie študentov učiteľstva technickej výchovy*, [w:] *Zborník Modernizace vysokoškolskéj výuky technických predmetů*, Wyd. Gaudeamus, Hradec Králové 2007.
- Lewowicki T., *Aspiracje dzieci i młodzieży*, PWN, Warszawa 1987.
- Łukasik J., *Rozwój osobisty studentów pedagogiki*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2016, nr 3.
- Mazur M., *Aspiracje i wartości młodzieży w świetle badań własnych*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2015, nr 3.
- Nowacki T., *Leksykon pedagogiki pracy*, Wyd. ITEE-PIB, Radom 2004.
- Plewka Cz., *Aspiracje edukacyjno-zawodowe młodzieży gimnazjalnej. Szkic monograficzny ilustrowany relacjami własnych badań empirycznych*, Wyd. Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016.
- Porożyński H., *Aspiracje edukacyjno-zawodowe młodzieży gimnazjalnej przed wejściem Polski do Unii Europejskiej*, „Edukacja” 2004, nr 4.
- Rogulska A., Antas-Jaszczuk A., *Aspiracje życiowe studentów kierunku pedagogika w Polsce, na Łotwie i Białorusi*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2017, nr 1.
- Sikorski W., *Aspiracje. Studium psychologiczne i socjopedagogiczne*, Oficyna Wydawnicza PWSZ, Nysa 2005.
- Skorny Z., *Aspiracje młodzieży oraz kształtujące nimi prawidłowości*, Wyd. Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1980.
- Skorny Z., *Aspiracje*, [w:] W. Pomykało (red.), *Encyklopedia pedagogiczna*, Fundacja „Innowacja”, Warszawa 1993.
- Szczepska-Pustkowska M., *Aspiracje*, [w:] M. Śnieciński (red.), *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, Tom I, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2003.
- Wierzejska J., *Motywacja osiągnięć w karierze międzynarodowej przyszłych pedagogów a ich nadzieje na sukces*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2015, nr 3.
- Wróblewska W., *Dynamika aspiracji edukacyjnych studentów*, „Ruch Pedagogiczny” 2004.

Streszczenie

Aspiracje edukacyjno-zawodowe to chęć osiągnięcia znacznego poziomu wykształcenia potrzebnego do wykonywania planowanego zawodu. Determinują zachowania ludzi, pobudzają do realizacji planów życiowych. Są jednym z ważniejszych motywów ludzkiego działania, mają duży wpływ na podejmowanie działań innowacyjnych zmierzających do przekształcania i doskonalenia samego siebie oraz swego środowiska. Odgrywają ogromną rolę w procesie kształcenia i rozwoju zawodowym młodych ludzi. W przypadku absolwentów studiów wyższych wysoką pozycję wśród priorytetów zajmuje znalezienie stałej i dobrze płatnej pracy. Celem opracowania jest przedstawienie wyników przeprowadzonej diagnozy aspiracji edukacyjno-zawodowych studentów I i II stopnia studiów. W przypadku studentów I stopnia aspiracje edukacyjno-zawodowe głównie wiążą się z kontynuowaniem nauki, natomiast wśród studentów II stopnia widoczna jest gotowość do wejścia na rynek pracy i pewność uzyskania zatrudnienia. Wykształcenie jest dla nich czynnikiem prowadzącym do realizacji planów życiowych i zawodowych.

Educational and professional aspirations of students

Summary

Educational and professional aspirations are the desire to achieve significant education level needed to perform planned profession. Aspirations determine people's behaviours and stimulate to realize life goals. Aspirations are one of people's most important reasons to perform, they have a big impact on taking innovative actions intended to transform and improve people's lives and their environment. Educational and professional aspirations play a big role in the process of young people's education and professional development. In the case of graduates, finding stable and well-paid job is a priority. The aim of the paper is to show the diagnosis outcome of first and second-degree students' educational and professional aspirations. In the case of first-degree students, educational and professional aspirations link with continuing studies, whereas second-degree students are ready to enter professional market and find employment. Education is a factor, which helps them realize their life and professional plans.